

“ EKOLOGIK MUAMMOLAR SABABLI KELIB CHIQADIGAN YURAK QON TOMIR TIZIMI KASALLIKLARI “

Toshkent Tibbiyot Akademiyasi
II davolash fakulteti II kurs 230-guruh talabasi
Shermatov Umidjon Rustam o‘g‘li.
Atrof muhit gigiyenasi kafedrası.
Qosimova Xilola To‘xtapolatovna Atrof muhit
gigiyenasi assistenti.

Kirish. Tezida fikr yuritiladigan mavzu hozirgi vaqtda butun dunyoda global miqyosda fojia bo‘lib kelayotgan va bundan kiyin ham ayanchli oqibatlarga olib kelishi kutilayotgan “Ekologik muammolar va ekologik muammolar sababli kelib chiqadigan kasalliklar” haqida so‘z boradi. Jumladan, “Ekologik muammolar” bu-juda keng qamrovli mavzu bo‘lib, biz aynan ma‘lum bir qisminigina o‘rganamiz va o‘z fikir-mulohazalarimiz bilan bo‘lishamiz. Ekologiya muammosi hozirgi kunda “Asr mavzusiga” aylanib, jahon jamoatchiligining diqqat markazida turibdi. Ishlab chiqarish jarayonlari oqibatida atrof-muhitning ifloslanishi faqat kelgusi avlodlar uchun emas, balki hozirgi avlod uchun ham ijtimoiy halokat ekanligi yaqqol ko‘zga tashlanmoqda. Insonning tabiat boyliklaridan foydalanish imkoniyatlari kengayib, sanoat ishlab chiqarishning jadal rivojlanib borishi bilan birga, uning tabiat va atrof-muhitga zararli ta‘siri ham ortib bormoqda. Keyingi 100 yil ichida insoniyat energetika boyliklarini 1000 barobar ko‘paytiradi, buning oqiborida esa tabiatga jiddiy va uzoq cho‘ziladigan salbiy ta‘sir o‘tkazadi. Fan-texnika taraqqiyoti davomida bu ko‘rsatkichlar yana ham o‘sadi. Rivojlangan mamlakatlarda tovar va xizmatlarning umumiy hajmi 15 yilda 2 barobarga ortishi bilan birga, atmosferani bulg‘ovchi xo‘jalik faoliyati ham 2 barobarga ko‘payib boradi.

Taqdimotning maqsadi. Tadqiqotning maqsadi nimalardan iborat? Ekologik muammolarni ma‘lum bir hududlar kesimida o‘rganish, hududlarda daraxtlar sonini kamayishini insonlar salomatligiga ta‘sirini o‘rganish va tuman tibbiyot birlashmalari bilan hamkorlikda kasalliklarni ko‘rib chiqish va statistika ma‘lumotlarini kiritib o‘tish. Endi mavzuga chuqurroq kirishga harakat qilamiz va mavzu mohiyatiga yondoshamiz. Mamlakatning ayrim hududlarida umumiy qayta tiklanish va qayta qurilish olib borilayotgan 2013-2017-yillardan oldingi holat, qayta qurishdan keyingi ekologik holat va uning salbiy oqibatlari nimalardan iborat edi. Qashqadaryo viloyati Shahrisabz tumanida Amir temur hiyoboni, Ko‘k gumbaz memoriy obidasi va tumanning ko‘zga ko‘ringan maskanlari qayta qurilish dasturi asosida tiklandi. Bu mintaqada turistik salohiyatning yanada jadallashuvi bilan birga infra tuzilmaning ham o‘zgarishiga olib keldi. Urush qurbonsiz bo‘lmaydi deganidek qayta tiklanish hududning chiroyiga, chiroy qo‘shdi ammo ko‘plab yashil maskanlarning qisqarishi va daraxtlarning kesilishi uning salbiy oqibatlaridan biri edi. Shahrisabz mamlakatda “Yashil shahar” nomini olgan va o‘zining ko‘p yillik chinorlari va salobatli daraxtlari bilan boshqa tumanlardan farq qilib turardi. Umumiy hisobda besh yil chamasi davom etgan qayta qurish dasturi davomida hududda 100 dan ortiq chinorlar va 1000 lab kichik daraxtlar kesildi. Kesilgan daraxtlar o‘rniga yosh daraxtlar ekildi, ammo ular oldingilari o‘rnini bosish uchun ancha yillar kerak bo‘lar edi. Bu holat hududda havo haroratining ko‘tarilishiga va bevosita insonlar salomatligiga salbiy ta‘sir ko‘rsata boshladi. Tabiiyki daraxtlar CO₂ gazini o‘zlariga yutib O₂ chiqarishini yaxshi bilamiz. Hududda mashinalar sonining ko‘pligi ajralib chiqayotgan CO₂ gazining yutilish miqdorini kamayishiga va hududning janubiy mintaqaga kirishi yoz oylarida havo haroratining yuqori darajada ko‘tarilib ketishiga sabab bo‘ldi. Struktura jihatdan, turizm markazi bo‘lgan Sharisabz

qayta qurish natijasida ekologik sharoitning o'zgarishi, aholi orasida turli kasalliklarning kelib chiqishiga sabab bo'ldi. Havo haroratining ko'tarilishi va havodagi CO₂ miqdorining meyoridan ortib ketishi, inson organizmida turli hil patologik holatlarni keltirib chiqaradi. Shu bilan birga yuqoridagi omillar Yurak qon tomir tizimiga ham katta salbiy ta'sir ko'rsatadi. Oxirgi yillardagi statistik ma'lumotlardan kelib chiqsak, Qashqadaryo viloyati Shahrisabz shahar markaziy shifoxonasidagi bemorlar soni o'rganib chiqildi. O'rganilgan bemorlar va statistika ma'lumotlariga tayangan holda eng yuqori ko'rsatkichdagi kasallik turlarini ko'rib chiqamiz.

Materiallar va metod. Ushbu ma'lumotlarni biz bevosita Qashqadaryo viloyati Shahrisabz tuman tibbiyot birlashmasidan olishga va birlamchi aholidan so'rovnoma o'tkazib aynan hududda qaysi yurak kasalliklari uchrash ko'rsatkichlarini ko'rib chiqishga harakat qildik. So'ngi ma'lumotlarga ko'ra Shahrisabz aholishi soni 227,6 ming kishini tashkil qilgan va statistik ma'lumotlarga tayangan holatda shuni ayata olamizki 1,9 % holatdagi yurak qon tomir kasalliklari bilan kasallanish holati kuzatilsa, qariyb 0,62 % i Gipertoniya bilan kasallangan bemorlarga to'g'ri keladi. Shuni ham takidlab o'tish kerakki yurak qon tomir tizimi kasalliklari asosan o'rta yoshdagi aholi orasida kuzatiladi. Aholining umumiy sonidan kelib chiqsak va o'rta yoshli aholi darajasiga qarasa yuqoridagi statistik ma'lumotlar kichik sonlar emasligini yaqqol ko'rsatadi. Shunga qaramay mamlakatimizda tibbiyot sohasini isloh qilish to'g'risida qonun va qarorlar chiqarilishi, ekologik muammomalni bartaraf qilish haqidagi prezident qarorlari o'z ijobiy tasirini ko'rsatib kelmoqda. Joriy yilda tumanning ko'plab joylarida yashil maskanlarni yaratish haqida tuman hokimligi tomonidan ko'kalamzorlashtirish ishlari olib borildi. Maktablar, maktabgacha ta'lim muassasalari, tibbiyot birlashmalari, istirohat bog'lari va turar joy binolari atrofida "Yashil maskanlar" tashkil qilish ishlari olib borilmoqda. Bemorlar sonini kamaytirish maqsadida aholi orasida birlamchi profilaktika va targ'ibot-tashviqot ishlarini olib borish kabi choralar ko'rilmogda.

Xulosa. Yuqorida takidlaganimizdek hozirgi vaqtda butun donyoda global miqyosdagi mavzu bo'lgan ekologik muammolarni kichik bir doirada o'rgandik va aynan ekologiya birlashmasi buzilishi sababli kelib chiqadigan yurak qon tomir tizimining ma'lum bir guruh kasalliklarini ko'rib chiqdik. Hududlarda daraxtlarning kesilishi, havo haroratining ko'tarilishi, havodagi CO₂ gazining meyoridan oshib ketishi qanaqa salbiy oqibatlariga olib kelishi haqida va shu bilan birga gipertoniya kasalligi klinikasi, etiologiyasi, patogenezi va kechishi haqida so'z bordi. Inson tabiatning bir bo'lagi, tabiatga qilingan har bir ta'sir uni hech bir holatda chetlab o'tmaydi, shunday ekan biz doim o'zimizni asraganimizdek tabiatni ham asrashimiz va avaylashimiz kerak. Hozirgi vaqtda kasalliklarning yosharishi, ekologik holatning yomonlashuvi aholi orasida turli kasalliklarga chalinish ehtimolini keltirib chiqarmoqda. Har bir oilada sog'lom muhitni tashkil qilish, mahallaning, tumanning, viloyatning va mamlakatning sog'lom, tibbiy savadxonlikka ega bo'lgan bir jamiyatning shakillanishida asosiy mezon bo'lib xizmat qiladi.